

AVRUPA PEYZAJ SÖZLEŞMESİ

Avrupa Peyzaj Sözleşmesi, 20.10.2000 tarihinde imzaya açılmıştır. 19 ülke tarafından imzalanan sözleşme henüz hiçbir ülke meclisi tarafından kabul edilmemiştir. Sözleşme, 10 ülke meclisinin onayından sonra yürürlüğe konacaktır. Türkiye anlaşmaya 20.10.2000 tarihinde imza koymuştur. Aşağıdaki metin Dr. Nilgün Görer tarafından çevrilmiştir.

Önsöz

Aşağıda imzası bulunan Avrupa Konseyi üyesi devletler,

Avrupa Konseyi'nin amacının üye devletler arasında, ortak mirasları olan idealleri ve prensipleri hayata geçirmek ve korumak için daha güçlü bir birlik oluşturmak olduğunu ve bu amacın ekonomik ve sosyal alanlarda anlaşmalar vasıtasıyla özel olarak takip edildiği göz önüne alınarak;

Sürdürülebilir gelişmenin sağlanmasının, sosyal ihtiyaçlar, ekonomik faaliyetler ve çevre arasındaki ilişkinin dengesine ve uyumuna dayandığı değerlendirilerek;

Peyzajın; kültürel, ekolojik, çevresel ve sosyal alanlarda kamu yararı taşıdığı; ekonomik faaliyetler için uygun ve korunması, yönetimi ve planlaması iş olanakları yaratılmasına katkı sağlayabilecek önemli bir kaynak oluşturduğu not edilerek;

Peyzajın yerel kültürlerin yönetimine önemli bir katkısı olduğu ve bunun da Avrupa kültürel ve doğal mirasının en önemli parçası olduğunun, insanın refahı ve Avrupalı kimliğinin pekiştirilmesine katkıda bulunduğunun farkında olarak;

Peyzajın; her yerdeki insan için: kırsal ya da kentsel alanlarda, yüksek kaliteli olduğu kadar bozulmuş alanlarda, sıradan olduğu kadar sıra dışı güzellik olarak tanımlanmış güzellik olarak tanımlanmış alanların da yaşam kalitesinin önemli bir parçası olduğunu kabul ederek;

Tarımda, ormancılıkta, endüstride, madencilikte üretim tekniklerinin ve bölge planlamasında, kent planlamasında, ulaşımında, altyapıda, turizm ve rekreasyonda ve daha genel bir düzeyde dünya ekonomisindeki değişimlerin bir çok durumda peyzajların dönüşümünü hızlandırdığını not ederek;

Toplumun yüksek kalitedeki peyzajları sevmek ve peyzajların gelişmesinde aktif olarak yer almak isteğini karşılama arzusunda olarak;

Peyzajın bireysel ve sosyal refahın en önemli ögesi olduğuna ve bunun korunmasının, yönetiminin ve planlamasının toplumdaki her kesin hak ve sorumluluğu olduğuna inanarak;

Doğal ve kültürel mirasın korunması ve yönetilmesi alanında uluslararası düzeyde var olan yasal metinler, bölgesel ve mekansal planlama, özerk yerel yönetimler ve sınır ötesi işbirliği alanında özellikle de Avrupa Yaban Hayatı ve Yaşam Ortamlarının Koruması Sözleşmesi (Bern, 19 Eylül 1979), Avrupa Mimari Mirasını Koruma Sözleşmesi (Granada, 3 Ekim 1985), Avrupa Arkeolojik Mirasının Korunması Sözleşmesi (gözden geçirilmiş) (Valetta, 16 Ocak 1992), Avrupa Sınır Ötesi İşbirliği Sözleşmesi (Madrid, 21 Mayıs 1980) ve ek protokolleri, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı (Strasbourg 15 Ekim 1985), Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi (Rio, 5 Haziran 1992), Çevresel Konularda Bilgiye Erişim, Karar Verme Sürecinde Halkın Katılımı ve Yargıya Başvuru Sözleşmesi (Aarhus, 25 Haziran 1998) dikkate alınarak;

Avrupa peyzajlarının kalitesinin ve çeşitliliğinin ortak bir kaynak oluşturduğu ve bunun da korunmasında, yönetilmesinde ve planlanmasında işbirliğinin önemli olduğunu kabul ederek;

Avrupa’da tüm peyzajların korunması, yönetilmesi ve planlanması için kullanılacak yeni bir yasal belgenin sağlanmasını arzu ederek;

Aşağıdaki şekilde anlaşmaya varmışlardır:

BÖLÜM I – GENEL HÜKÜMLER

Madde 1- Tanımlar

Bu Sözleşmenin amaçları kapsamında:

- a. “Peyzaj”, özellikleri, insan ve/veya doğal faktörlerin etkileşimi ve eylemi sonucunda insanlar tarafından algılandığı şekliyle oluşan bir alandır;
- b. “Peyzaj Politikası”, uzman kamu yetkilileri tarafından peyzajların korunması, yönetilmesi ve planlanması konusunda özel tedbirler almayı amaçlayan genel prensipler, stratejiler ve rehber kuralların ifadesidir (bütünüdür);
- c. “Peyzaj Kalite Hedefi”, özel peyzajlar için, toplumun kendi çevresinin peyzaj özelliklerine ilişkin beklentilerin, yetkili kamu otoritelerince formüle edilmesidir.
- d. “Peyzajın Korunması”, doğal oluşumu ve/veya insan eylemlerinden kaynaklanan miras değeri ile karşılaştırılan önemli ve karakteristik özelliklerinin korunması ve devamı için yapılan işlemlerdir;

- e. “Peyzaj Yönetimi”, sürdürülebilir gelişme açısından sosyal, ekonomik ve çevresel süreçlerin meydana getirdiği değişikliklere uyum sağlamak ve rehber olmak için yapılan bir çalışmadır;
- f. “Peyzaj Planlaması”, peyzajın değerinin artırılması, iyileştirilmesi veya oluşturulması için yapılan ileriye dönük esaslı eylemdir.

Madde 2-Kapsam

Madde 15’te yer alan hükümlere tabi olarak bu Sözleşme Taraf Ülkelerin tüm bölge ve alanlarına uygulanır ve doğal, kırsal, kentsel ve kentsel gelişme alanlarını kapsar. Bu alanlar; kara ve deniz alanları ile iç suları da içine alır. da girmektedir. Bu iyi durumdaki peyzajlar kadar bozulmuş ve sıradan olan peyzajları da dikkate almaktadır.

Madde 3-Amaçlar

Bu Sözleşmenin amaçları peyzajın korunmasını, yönetimini, ve planlamasını geliştirmek ve peyzaj konuları hakkında Avrupa’da işbirliğini organize etmektir.

BÖLÜM II-ULUSAL TEDBİRLER

Madde 4- Sorumlulukların Dağılımı

Her bir Taraf, bu Sözleşmeyi, özellikle Madde 5’i ve Madde 6’yı kendisinin sahip olduğu yetki dağılımına, anayasal prensiplere, idari düzenlemelere ve hizmette yerellik ilkesine uygun olarak, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’nı dikkate alarak uygulayacaktır. Bu Sözleşmenin hükümlerini, istismar etmeden, her bir Taraf kendi politikaları ile uyum sağlayarak bu Sözleşmeyi uygulayacaktır.

Madde 5 – Genel Tedbirler

Her bir Taraf şunları taahhüt eder:

- a. Yasalarında, peyzajları, insanların çevrelerinin önemli parçası olarak tanımak ve ortak olarak paylaşılan kültürel ve doğal mirasın çeşitliliğinin bir ifadesi ve insanların kimliklerinin bir esası olarak, kabul etmek;
- b. Madde 6’da sınırları belirlenen özel tedbirlerin benimsenmesi ile, peyzajın korunması, yönetilmesi ve planlanması amacıyla peyzaj politikaları oluşturmak ve uygulamak;
- c. Kamuoyunun, yerel ve bölgesel yönetimlerin ve ilgili diğer tarafların yukarıda paragraf b’de bahsedilen peyzaj politikalarının tanımlanması ve uygulanması ile ilgili olarak katılımlarına ilişkin prosedürlerin oluşturulması;
- d. Peyzajı, ülke bölge ve kent planlama politikaları ve ülkenin kültürel, çevresel, tarımsal, sosyal ve ekonomik politikaları ile olduğu gibi; peyzaj üzerinde olası doğrudan veya dolaylı etkisi olabilecek diğer politikalarla bütünleştirmek.

Madde 6- Özel Tedbirler

- A. *Bilinç Düzeyinin Arttırılması*

Her bir Taraf, peyzajların değerinin, rolünün ve değişimlerine karşın sivil toplum, özel kurumlar ve kamu yönetimleri arasında duyarlılığın arttırılmasını taahhüt eder.

B. Eğitim ve Öğretim

Her bir Taraf aşağıdaki hususları geliştireceklerini taahhüt eder:

- a. Peyzaj değerlendirme ve uygulamalarında uzmanların eğitilmesi;
- b. Özel ve kamu sektörlerinde çalışan uzmanlar için ve ilgili kuruluşlar için peyzaj politikası korunması, yönetimi ve planlamasında disiplinler arası eğitim programları;
- c. Peyzajın değerini vurgulayan ve korunması, yönetilmesi ve planlanması konularına önem veren konularda ilgili alanlarda üniversite ve okullarda dersler.

C. Tanımlama ve Değerlendirme

1. İlgili tarafların aktif olarak katılımları ile ve peyzajları hakkında bilgilerin geliştirilmesi amacıyla, Madde 5.c'de belirtildiği gibi, her bir Taraf, aşağıdaki hususları taahhüt eder:
 - a. i) Kendi toprakları üzerindeki peyzajları tanımlamak;
 - ii) Peyzajlarının karakteristikleri ve onları dönüştüren güç ve baskıları analiz etmek;
 - iii) Bu değişimleri kaydetmek;
 - b. Böylece tanımlanmış olan peyzajlara, bunlarla ilgili taraflar ve toplum tarafından verilen özel değeri göz önüne alarak kıymet takdir etmek.
2. Bu tanımlama ve değerlendirme süreçleri, Madde 8'e uygun olarak Taraflar arasında düzenlenen Avrupa düzeyinde deneyim ve yöntem değişimleri tarafından yönlendirilecektir.

D. Peyzaj Kalite Hedefleri

Her bir Taraf, tanımlanan ve değer biçilen peyzajlar için, Madde 5.c doğrultusunda, kamunun görüşünün alınmasından sonra kalite kriterlerinin tanımlanmasını taahhüt eder.

E. Uygulama

Peyzaj politikalarını yürürlüğe koymak için her bir Taraf, peyzajın korunması, yönetilmesi ve/veya planlanması amacına yönelik araçları ortaya koyar.

BÖLÜM III- AVRUPA İŞBİRLİĞİ

Madde 7- Uluslararası Politikalar ve Programlar

Taraflar, uluslararası politikalar ve programlar ölçüsünde peyzajların dikkate alınması hususunda işbirliği yapmayı ve peyzaj kapsamına giren ilgili hususlarda, gerektiği yerde,

tavsiyede bulunmayı taahhüt eder.

Madde 8 – Karşılıklı Yardımlaşma ve Bilgi Alışverişi

Taraflar, bu Sözleşmenin diğer maddeler kapsamında alınan tedbirlerin etkinliğini geliştirmek için işbirliği yapmayı taahhüt eder. Bu işbirliği özellikle şu alanlardadır:

1. Çalışma grupları aracılığı ile teknik ve bilimsel yardım ve deneyimlerin karşılıklı olarak değişimi ile araştırma projelerinin sonuçlarını karşılıklı olarak vermek,
2. Peyzaj uzmanlarının, özellikle eğitim ve bilgi sağlanması amacıyla karşılıklı olarak değişimini sağlamak;
3. Bu Sözleşme hükümlerince kapsanan tüm konularda bilgi değişimi yapmak.

Madde 9 – Sınıraşan Peyzajlar

Taraflar, yerel ve bölgesel olmak üzere, gerekli olan her düzeyde, ortak peyzaj programlarının hazırlanması ve uygulanmasında sınır ötesi işbirliği teşvik edilecektir.

Madde 10 – Sözleşmenin Uygulanmasının İzlenmesi

1. Avrupa Konseyi Yasasının 17. Maddesine göre oluşturulmuş olan, sözleşmenin uygulanmasını izlemekle sorumlu olan yetkili Uzmanlar Komitesi, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından atanacaktır.
2. Uzmanlar Komitesi'nin toplantısını takiben Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, Bakanlar Komitesi'ne sunulmak üzere yapılan işler ve Sözleşmelerin işleme süreci hakkında hazırlanmış olan raporu iletacaktır.
3. Uzmanlar Komitesi, Bakanlar Komitesi'ne Avrupa Konseyi Peyzaj Ödülü'nün verilmesi ile ilgili kriterleri ve idari kuralları önerecektir.

Madde 11- Avrupa Konseyi Peyzaj Ödülü

1. Avrupa Konseyi Peyzaj Ödülü, bu Sözleşmeye taraf devletin peyzaj politikasının bir parçası olarak, Avrupa'da diğer bölgesel yönetimlere örnek oluşturabilecek ve başarıyla sonuçlandığı ispatlanmış, peyzaj korunması, yönetimi ve/veya planlanması için politika ve tedbirleri kurumsallaşmış olan yerel ve bölgesel yönetimlere ve onların gruplarına verilen payedir. Ayrıca bu ödül peyzajın korunması, yönetilmesi veya planlanmasında dikkate değer katkılarda bulunmuş olan hükümet dışı kuruluşlara da verilebilir.
2. Avrupa Konseyi Peyzaj Ödülü'ne yapılan başvurular, madde 10'da bahsedilen Uzmanlar Komitesi'ne Taraflar aracılığı ile sunulacaktır. Sınır bölgelerinde bulunan yerel ve bölgesel yönetimler ve ilgili yerler ve bölgesel yönetim grupları ortak bir şekilde peyzaj sorununu çözmeleri şartıyla bu ödüle başvuruda bulunabilirler.
3. Madde 10'da açıklanmış olan Uzmanlar Komitesi'nden gelen teklifler Bakanlar Komitesi tarafından değerlendirilecektir ve Bakanlar Komitesi, verilecek olan Avrupa

Konseyi Peyzaj Ödülü ile ilgili şartlar tanımlayacak ve açıklayacaktır. İlgili kuralların açıklanmasından sonra ödül verilecektir.

4. Avrupa Konseyi Peyzaj Ödülü'nün verilmesi, bu ödülü alanlara, ilgili peyzaj alanlarının sürdürülebilir korunması, yönetilmesi ve/veya planlanmasını sağlamaya yönelik bir teşvik olarak kabul edilir.

BÖLÜM IV – SON HÜKÜMLER

Madde 12 – Diğer Yasal Belgelerle Olan İlişki

Bu Sözleşmenin hükümleri, mevcut veya ileride kabul edilebilecek olan diğer bağlayıcı ulusal ve uluslararası yasalarda bulunan peyzajın korunması, yönetilmesi ve planlanması ile ilgili hükümlere ön yargılı olarak yaklaşmayacaktır.

Madde 13 – İmza, Onay ve Yürürlüğe Girme

1. Bu Sözleşme Avrupa Konseyi üye Devletleri için imzaya açılacaktır. Sözleşme onaylama, kabule veya onamaya tabidir. Onaylama, kabul ve onama yönetimleri Avrupa Konseyi Genel Sekreterine bildirilip sunulacaktır.
2. Sözleşme, üç aylık bitim tarihini takiben ayın ilk gününde Avrupa Konseyi'ne on üye devletin onayını açıklamasıyla yürürlüğe girecektir. Bu onay ile devletler, Sözleşmeye bir önceki paragrafta açıklanan noktalar doğrultusunda bağlıdır.
3. Daha önceden Sözleşmeye onay verdiğini açıklayan imza sahibi devlet açısından Sözleşme, üç aylık bitim tarihini takiben ayın ilk gününde onaylama, kabul ve onama işlemlerinin sunulmasından sonra yürürlüğe girecektir.

Madde 14- Katılım

1. Bu Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden sonra, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Avrupa Konseyi veya Avrupa Konseyi üyesi olmayan herhangi bir Avrupa devletini Avrupa Konseyi Yasasının 20.d Maddesine göre çoğunluk kararı veya Bakanlar Komitesinde yer alma yetkisine sahip Devletlerin ittifak kararı ile Sözleşmeye dahil etmek için davet edebilir.
2. Herhangi bir devletin veya katılımı halinde Avrupa Topluluğu'nun katılımı ile ilgili olarak, bu Sözleşme, katılım belgesinin Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği'ne teminat edildiği tarihten sonraki üç aylık dönemin bitimini izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girer.

Madde 15- Ülke Düzeyinde Uygulama

1. Herhangi bir Devlet veya Avrupa Topluluğu sözleşmeyi imzalama sırasında veya onaylama, kabul, onama veya katılım yöntemlerini belirtirken Sözleşmeyi uygulayacağı bölgeyi veya bölgeleri belirtecektir.

2. Herhangi bir Taraf daha sonraki herhangi bir zamanda Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği'ne bir bildiri ile Sözlşmeyi uygulayacağı bölgeleri genişletmek için veya bildirisinde belirtilen başka bir bölgeye uygulamak için başvurabilir. Sözlşme, başvuru o bölge için Genel Sekreter tarafından bildirinin alınma tarihinden itibaren üç aylık bitim tarihi süresini takip eden ilk gününde yürürlüğe girer.
3. Yukarıdaki iki paragrafın altında yapılan başvuru, bu tür bir başvuruda bahsedilen bölge açısından, Genel Sekreterliğe verilecek olan bir tebliğ ile geri çekilebilir. Bu tür bir geri çekilme tebliği, Genel Sekretere veriliş tarihinden sonra üç aylık bitiş süresini takiben ayın ilk gününde geçerli olacaktır.

Madde 16 – Feshetme

1. Herhangi bir Taraf, herhangi bir tarihte, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne ileticeği bir başvuru ile Sözlşmeyi fesheder.
2. Bu tür bir feshetme, Genel Sekretere sunulacak olan başvurunun iletilme tarihinden itibaren üç aylık dönemin bitimini izleyen ayın ilk gününde gerçekleşecektir.

Madde 17 – Değişiklikler

1. Herhangi bir taraf veya Madde 10'da belirtilen Uzmanlar Komitesi Sözlşmede değişiklik yapma teklifinde bulunabilir.
2. Değişiklik için herhangi bir teklif, Avrupa Konseyi üye Devletleri'ne ve diğer Taraflara, Madde 14'te belirtilen şartlar doğrultusunda; Sözlşmeye katılmaya davet edilen, üye olmayan herhangi bir Avrupa Devleti'ne bildirilecek olan Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği'ne yapılacaktır.
3. Madde 10'da bahsedilen Uzmanlar Komitesi, herhangi bir değişiklik teklifini inceleyecek ve tarafların temsilcilerinin 4/3'lük bir çoğunluğu tarafından kabul edilen metni daha sonra kabul için Bakanlar Komitesi'ne sunacaktır. Bu değişiklik teklifinin; Avrupa Konseyi Yasası'nın 20.d Maddesi uyarınca bakanlar Komitesi'nin çoğunluğu ve Bakanlar Komitesi'nde yer alan Taraf Devletlerin ittifakı ile kabulünden sonra metin Taraflara kabul için gönderilecektir.
4. Herhangi bir değişiklik, bu değişikliği kabul eden Taraflar açısından, üç aylık bitiş süresini takiben ayın ilk günü üç Avrupa Konseyi üye Devletinin kabul ettiği Genel Sekretere bildirmesinin ardından yürürlüğe girecektir. Bu değişikliği daha sonra kabul eden herhangi bir Taraf açısından değişiklik; üç aylık bitiş süresini takip eden ayın ilk günü adı geçen Tarafın Genel Sekretere kabul ettiğini bildirmesinin ardından yürürlüğe girecektir.

Madde 18 – Bildirimler

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, Avrupa Konseyi üye Devletlerine ve bu Sözlşmeyi kabul eden herhangi bir Devlete veya Avrupa Topluluğu'na:

- a. Her bir imzayı;
- b. Her onay, kabul ve onama veya katılma durumunu;

- c. Bu sözleşmenin 13, 14 ve 15. Maddeleri doğrultusunda herhangi bir tarihte yürürlüğe girmesini;
- d. Madde 15'in altında yapılan herhangi bir ilanı;
- e. Madde 16'nın altında yapılan herhangi bir feshetme durumunu;
- f. Değişiklik için herhangi bir teklifi, Madde 17 uyarınca kabul edilen herhangi bir değişikliği ve yürürlüğe giriş tarihini;
- g. Sözleşme ile ilgili her bir hareketi, bildirimini veya iletişimi bildirecektir.

Aşağıda imzası bulunanların huzurunda ve tanıklığında, olması gerektiği gibi bu Sözleşme imzalanmıştır.

Avrupa Konseyi arşivlerinde saklanacak iş bu sözleşme İngilizce ve Fransızca olarak ve her iki metinde aynı derece geçerli olmak üzere, tek nüsha halinde 20 Ekim 2000 tarihinde Floransa'da düzenlenmiştir. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, Avrupa Konseyi üyesi devletlerin her birine ve Sözleşmeyi kabul etmeye davet edilen devletlere bu Şartın aslına uygun suretlerini iletacaktır.

Kaynak: <http://www.tcdownload.org/kamu-yon-amp-ulus-iliskiler/30296-avrupa-verel-ve-bolgesel-yonetimler-kongresi-kongre-anlasmalari.html>